AVİM Yorum • No: 2024 / 12 • Mart 2024

TERÖRİST TEHLİRİAN'IN ANITI MARSİLYA'DA

Hazel ÇAĞAN ELBİR

Analist

15 Martta Fransanın Marsilya kentindeki Beaumont semtinde, Nemesis Operasyonu teröristlerinden, intikamcı Soghomon Tehlirian için bir heykel açılışı yapılacağı haber kaynaklarında yer almaktadır[1]. Bu gelişme Kafkasyada varlık gösterme çabasındaki Fransanın barış konusundaki samimiyetine şüphe ile yaklaşılmasına neden olmaktadır.

Hatırlanacağı gibi Nemesis Operasyonu teröristlerinden Soghomon Tehlirian, 15 Mart 1921de Berlinde Talat Paşayı hedef alan bir suikast düzenlemişti. Tehlirian tutuklanmış; ancak sonunda Alman mahkemesi tarafından, iyi yönetilmiş ve uydurulmuş bir savunma ile akli dengesi yerinde olmadığı gerekçesiyle serbest bırakılmıştır[2]. Terörist Tehlirianın mahkûm edilmemesi, 1973 yılında üçüncü dönem Ermeni Terörizminin başlangıcı için terör örgütleri tarafından sözde ahlaki gerekçe[3] olarak ileri sürülmüştür. Bu anlayış, militan/radikal Ermeni diasporası ile terörizmin ilişkilendirilmesinin kaçınılmaz olduğunu göstermektedir. Yeniden 1970lerde canlanan Ermeni terörü ile de 31i Türk diplomatı, 70 kişi canice öldürülmüştür[4].

Marsilya, Ermeni diasporasının etkin olduğu şehirlerden biridir. Şehrin merkezinde sözde soykırım anıtı yer almaktadır. 1800lü yılların sonunda Osmanlı İmparatorluğu içerisindeki bazı terör eylemlerinin faili teröristlerin Fransa bandıralı gemilerde Marsilyaya kaçtıkları bilinmektedir. Tarihi olarak Marsilya, Ermeni terörizmi ve propagandası için en fazla tercih edilen güvenli limanlardan biridir. Diğer bir güvenli liman ise şüphesiz ki Los Angeles, ABDdir. Terörist Tehlirianın Fresno Kaliforniyada da heykeli bulunmaktadır[5].

Daha önce Nemesis Operasyonu ile ilgili kaleme aldığımız yazılarda, Nemesis Operasyonu teröristlerinin Türklere yönelik saldırıların yanı sıra, Ermenilere yönelik saldırıları olduğunu da belirtmiştik[6]. Bunlardan, Harutiun Megerdichian ile Vahe İhsan ismindeki Ermeni iki örnektir. Harutiun Megerdichian, Soghomon Tehlirian tarafından öldürülmüştür. Vahe İhsan (Yesayan) da, ayaklanma hazırlığında olan grupları bildirdiği ve 24 Nisan 1915 Genelgesi sonucunda tutuklamalara yardımcı olduğu için hain olarak ilan edilmiş ve ölürken keşke daha fazla öldürseydim diye sayıklayan Arshavir Shiragian tarafından öldürülmüştür[7].

Henüz Erivanda inşa edilen, diplomatik kriz yaşanmasına neden olan Operation Nemesis anıtının inşasının üzerinden bir yıl dahi geçmemişken ve kaldırılma tartışmaları gündeme gelmişken yeni bir anıt girişiminin Fransadan gelmesi, Ermeni diasporası ile Ermenistanın

aynı yönde hareket etmediklerine işaret etmektedir. Fransa yönetiminin bu ikilemde Fransadaki Ermeni diasporasını Ermenistan yönetimine yeğlediği görülmektedir. Fransada Ermeni diasporasının etkinliği, 24 Nisanı Fransanın ulusal günlerinden biri olarak kabul ettirmesi ile de ortaya konmuştur.

Fransanın provokasyonlarına, Ermenistanın silahlandırılması konusundaki girişimlerinin yanı sıra Marsilyaya dikilmesi planlanan bu anıt da eklenmiştir. Kafkasyadaki barış girişimlerini Ermenistana yaptığı silah yardımıyla baltalayan Fransa, terörist Tehlirianın anıtını dikerek de Ermeni terörizmine verdiği desteği açık bir şekilde göstermektedir.

*Fotoğraf: https://hyetert.org/2018/03/16/soghomon-tehlirian-nemesis-of-march-15-1921/

[1] Statue Honoring Soghomon Tehlirian to be Inagurated in Marseille, *Alpha News*, alphanews.am, 7 Mart 2024, https://alphanews.am/en/statue-honoring-soghomon-tehlirian-to-be-inaugurated-in-marseille/.

[2] Christopher Gunn, Cinayetin Cezasız Kalması: Soghomon Tehlirian, ASALA ve Adalet Komandoları, 1921-1984, *Ermeni Araştırmaları*, Terazi Yayıncılık, 2012, Sayı: 42, s. 126, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/639641.

[3] Gunn, s. 127.

[4] Gunn, s. 126.

[5] Gunn, s. 128.

[6] Hazel Çağan Elbir, Nemesis Operasyonu Nedir?, *AVİM*, avim.org.tr, 2 Mayıs 2023, https://avim.org.tr/tr/Analiz/NEMESIS-OPERASYONU-NEDIR.

[7] Çağan Elbir, *AVİM*.

Yazar Hakkında :

Hazel Çağan-Elbir AVİM'de analist olarak çalışmaktadır. Çağan-Elbir, Atılım Üniversitesi Politik Ekonomi bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Atıfta bulunmak için: ELBİR, Hazel ÇAĞAN. 2026. "TERÖRİST TEHLİRİAN'IN ANITI MARSİLYA'DA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 12. Mart 11. Erişim Kasım 22, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/TERORIST-TEHLIRIAN-IN-ANITI-MARSILYA-DA

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır